

Kan de gerechtelijke collectieve schuldenregeling leiden tot de kwijtschelding van strafrechtelijke geldboeten?

Woord - Wederwoord

In het eerste nummer van deze jaargang kon u een eerste reeks bijdragen lezen in onze nieuwe rubriek 'Woord – Wederwoord'. Met de hiernavolgende dubbelbijdrage nemen we de draad van deze rubriek opnieuw op. Anders dan in de eerste stellingnames, wordt hier een eerder juridisch-technisch twistpunt aangekaart, waarvan de maatschappelijke gevolgen nochtans niet te onderschatten zijn. De vraag die aan de orde wordt gesteld is de volgende: kan de gerechtelijke collectieve schuldenregeling leiden tot de kwijtschelding van strafrechtelijke geldboeten? Volgens Annick De Wilde, assistent Zekerheden en Executierecht (K.U.Leuven) moet het antwoord positief luiden. Pieter Helsen, assistent Strafrecht en Strafvordering (K.U.Leuven) en advocaat, verdedigt een negatief antwoord.

I. “Fresh start” en geldboeten

Annick De Wilde

1. Een gerechtelijke collectieve schuldenregeling kan leiden tot een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van schulden (art. 1675/13 Ger.W.). In het faillissementsrecht leidt de verschoonbaarverklaring van de gefailleerde tot de bevrijding van diens restschulden (art. 80 Faill.W.). Recent is de vraag in de praktijk aan de orde gekomen of deze kwijtschelding ook betrekking kan hebben op strafrechtelijke geldboeten. Het straf- en strafprocesrecht kruist hier het pad van de civiele rechter. Meer algemeen geformuleerd: heeft de “fresh start” betrekking op alle schulden of zijn de schulden met een onmiskenbaar openbare orde karakter ervan uitgesloten? Tot deze laatste categorie worden niet alleen strafrechtelijke geldboeten, maar ook fiscale schulden en bijv. verbintenissen volgend uit de milieuwetgeving gerekend.

Volledigheidshalve kan worden aangestipt dat in de eerdere fase van de procedure, m.n. bij de beoordeling door de beslagrechter van het verzoekschrift tot collectieve schuldenregeling, de aard van de schuld, meer specifiek de strafrechtelijke aard van belang kan zijn. De toelaatbaarheid van het verzoekschrift wordt, naast de objectieve voorwaarde van de toestand van

overmatige schuldenlast, getoetst aan de subjectieve voorwaarde van *het niet kennelijk zijn onvermogen hebben bewerkstelligd*. Als voorbeelden vermeldt de Memorie van Toelichting o.m. het verrichten van bedrieglijke handelingen ter benadeling van de rechten van schuldeisers of het op bedrieglijke wijze onttrekken van elementen uit zijn vermogen.¹ Bij de beoordeling van deze voorwaarden op delictuele schulden zal de rechter nagaan of de fout die aanleiding gaf tot het ontstaan van deze schuld al dan niet opzettelijk was of zo zwaar dat het verzoek ontoelaatbaar zou zijn.² De schuldenaar die zich schuldig maakt aan het specifieke misdrijf van het bedrieglijk onvermogen komt natuurlijk niet in aanmerking voor een collectieve schuldenregeling (art. 490bis Sw.). Hier kan worden betoogd dat een schuldenaar die wetens en willens een misdrijf begaat, en dus handelt met opzet, weet dat zijn handeling (mede) aanleiding kan geven tot het bewerken van zijn onvermogen. Bij onachtzaamheidsmisdrijven is deze redenering echter niet van toepassing.³

2. Het strafprocesrecht bepaalt de wijze van tenuitvoerlegging van de geldboeten. Het Openbaar Ministerie verstuurt een uittreksel van het vonnis naar de Ontvanger der Geldboeten van registratie en domeinen, die de veroordeelde uitnodigt om de geldboete binnen een bepaalde termijn te betalen. Indien de veroordeelde niet betaalt, geschiedt een onderzoek naar de solvabiliteit van de veroordeelde en wordt overgegaan, hetzij tot gedwongen tenuitvoerlegging, hetzij tot de uitvoering van de boetevervangende gevangenisstraf. Ten aanzien van personen die veroordeeld werden tot een geldboete kan het parket betalingsfaciliteiten toestaan, zoals de spreiding van de betaling over een zekere tijdsspanne. Sinds 1991 wordt de boetevervangende gevangenisstraf niet meer uitgevoerd omwille van de overbevolking van de gevangenissen.⁴ Kwijtschelding van geldboeten is in het strafprocesrecht mogelijk via de procedure van genade (art. 110 G.W.). Genade wordt verleend door de Koning, na advies van het Openbaar Ministerie bij het vonnisgerecht dat de straf heeft uitgesproken, en van de procureur-generaal bij het hof van beroep. Genade kan leiden tot de gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de straf, de vermindering of de omzetting in een andere straf.⁵

3. Schendt de civiele rechter (de beslagrechter, de faillissementsrechter) die een strafrechtelijke geldboete kwijtscheldt, het principe uit art. 2 Ger.W.? Dit artikel bepaalt dat de regels van het Ger.W. van toepassing zijn op alle rechtsplegingen, behoudens wanneer deze geregeld worden door niet

¹ Memorie van Toelichting, *Parl.St. Kamer*, 1996-97, nr. 1073/1-1074/1, 17.

² Memorie van Toelichting, *Parl.St. Kamer*, 1996-97, nr. 1073/1-1074/1, 17-18.

³ Zie voor het onderscheid tussen opzettelijke en onachtzaamheidsmisdrijven: L. DUPONT en R. VERSTRAETEN, *Handboek Belgisch strafrecht*, 2, Leuven, Acco, 1990, nrs. 415-450.

⁴ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*, I, Antwerpen, Maklu, 1998, 419-420.

⁵ C. VAN DEN WYNGAERT, *o.c.*, 418-419; C.J. VANHOUDT en W. CALEWAERT, *Belgisch strafrecht*, Deel 3, Gent, Story-Scientia, 1976, nrs. 2039-2067.

uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen, waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de regels uit het Ger.W. Voor de strafvordering wordt aanvaard dat de bepalingen van de civielrechtelijke rechtspleging meestal niet van toepassing zijn, hetzij omdat de wet, hoofdzakelijk het Wetboek van Strafvordering, bepalingen inhoudt die de procedure regelen, hetzij omdat de bepalingen van het gerechtelijk wetboek met de strafrechtspleging niet verenigbaar zijn.⁶ Vraag is of deze uitzondering hier kan worden toegepast. Kan de strafrechtelijke genade worden gelijkgesteld met de burgerrechtelijke kwijtschelding?

Om hierop een antwoord te vinden dienen de achterliggende motieven van de kwijtschelding van schulden door de burgerlijke rechter en het verlenen van genade door de Koning te worden vergeleken. Via de kwijtschelding van schulden wil de wetgever aan schuldenaars wiens situatie van overmatige schuldenlast dermate uitzichtloos is, dat via een minnelijke of gerechtelijke aanzuiveringsregeling zonder kwijtschelding er geen vooruitzicht op beterschap is, toch een kans bieden om met een schone lei zich opnieuw te engageren in het maatschappelijk en economisch leven.⁷ Dezelfde doelstelling ligt ook ten grondslag aan de verschoonbaarverklaring van de gefailleerde.⁸ De kwijtschelding en de verschoonbaarverklaring bieden een oplossing voor een specifieke problematiek. Het recht van genade is bedoeld als een correctief tegen de soms onbillijke gevolgen die de toepassing van de als algemene regel geformuleerde wetten in concrete gevallen kan hebben.⁹ Bovendien kunnen redenen die pas na de uitspraak opduiken, ertoe leiden dat de weerslag van de straf zwaarder is dan voorzien. Door de straf te verminderen of kwijt te schelden, kan alsnog een rechtmatige bestraffing worden nagestreefd.¹⁰ In het verleden gaven opmerkelijke gebeurtenissen in het nationale leven aanleiding tot collectieve besluiten van genade waarbij alle personen die aan de voorwaarden voldeden zoals in de besluiten genoemd, kwijtschelding of vermindering van straf konden krijgen, zoals in het genadebesluit bepaald.¹¹ Ook op het vlak van de gevolgen zijn er verschillen. De “fresh start” heeft tot gevolg dat de schulden enkel blijven voortbestaan als natuurlijke verbintenissen.¹² De schuldenaar kan vrijwillig overgaan tot de betaling van de

⁶ R. DECLERCQ, “Raakvlakken gerechtelijk privaatrecht – strafprocesrecht”, in *Procesrecht vandaag*, Antwerpen, Kluwer, 1980, (32) 65, en in *T.P.R.* 1980, (32) 65, nr. 50; J.E. KRINGS, “De toepassing van de regels van het Gerechtelijk Wetboek op de rechtspleging in strafzaken, tuchtzaken, fiscale zaken e.a.” in G. VAN DIEVOET (ed.), *Actuele problemen van het gerechtelijk privaatrecht*, Leuven, Acco, 1976, (9) 15 en 17.

⁷ E. DIRIX en A. DE WILDE, “Materieelrechtelijke aspecten van de collectieve schuldenregeling” in E. DIRIX en P. Taelman (Eds.), *Collectieve schuldenregeling in de praktijk*, Antwerpen, Intersentia, 1999, 66, nr. 87.

⁸ Zie: *Parl. St. Kamer* 1995-96, nr. 631/1, 35-36, nr. 613/13, 50, 128, 150-151, 181.

⁹ L. DUPONT en R. VERSTRAETEN, *o.c.*, nr. 1444; J. VAN LEUVEN, “Nieuw geluid – nieuwe lente”, *R.W.* 1991-92, (833) 839.

¹⁰ C.J. VANHOUDT en W. CALEWAERT, *o.c.*, nr. 2039.

¹¹ Zie: J. VAN LEUVEN, *l.c.*, (833) 839.

¹² E. DIRIX en A. DE WILDE, *o.c.*, 66, nr. 86.

schuldvordering maar de betaling is niet langer afdwingbaar door de schuldeisers. Door de genademaatregel blijft de strafrechtelijke veroordeling volkomen onaangetast. De genade raakt enkel aan de uitvoerbaarheid van de straf. Indien genade wordt toegekend, kan de straf niet meer worden uitgevoerd in de mate zoals in het genadebesluit bepaald.¹³

4. Een gelijkaardige discussie vond plaats betreffende de rechtsmacht van de kortgeding rechter in strafzaken. Op grond van art. 2 Ger.W. wordt aangenomen dat zo'n tussenkomst onverenigbaar is met de wetsbepalingen of rechtsbeginselen van de strafvordering.¹⁴ Een toepassing hiervan is het toezicht op de voorlopige hechtenis. De rechtspraak oordeelt hier dat ingevolge art. 2 Ger.W. de bevoegdheid van de kortgeding rechter inzake voorlopige hechtenis beperkt is. De Wet op de Voorlopige Hechtenis regelt nauwkeurig en exhaustief de voorlopige hechtenis. De bevoegdheid verleend aan respectievelijk de onderzoeksrechter, het onderzoeksgerecht en de strafrechter is voldoende breed om alle voorwaarden van de voorlopige hechtenis te toetsen. De kortgeding rechter heeft in beginsel geen bevoegdheid die verenigbaar is met die van de strafgerechten.¹⁵ Welnu, van zo'n interferentie is er in de problematiek die ons bezighoudt geen sprake. De civiele rechter, bv. de faillissementsrechter die de gefailleerde verschoonbaar verklaart, doet geen afbreuk aan het prerogatief van de Koning en verleent geen genade. De kwijtschelding van de geldboete is het gevolg van een specifieke procedure voor een bepaalde doelgroep.

5. Een ander argument ten voordele van de bevoegdheid van de civiele rechter is dat de schulden die niet in aanmerking komen voor kwijtschelding onder de collectieve schuldenregeling limitatief in de wet zijn opgesomd. Het gaat hier in het bijzonder over: onderhoudsgelden die niet vervallen zijn op de dag van de uitspraak houdende vaststelling van de gerechtelijke aanzuiveringsregeling; schulden die een schadevergoeding inhouden, toegestaan voor het herstel van een lichamelijke schade veroorzaakt door een misdrijf; de schulden van de gefailleerde die overblijven na faillissement (art. 1675/13, §3 Ger.W.). Strafrechtelijke geldboeten behoren hier niet toe.¹⁶ Ook voor fiscale schulden is er geen uitzondering gemaakt.¹⁷ De fiscus stelt zich evenwel eerder

¹³ L. DUPONT en R. VERSTRAETEN, *o.c.*, 795, nr. 1468; C.J. VANHOUDT en W. CALEWAERT, *o.c.*, nr. 2062.

¹⁴ Cass. 23 april 1982, *Arr.Cass.* 1981-82, 1021; Cass. 27 juni 1986, *Arr.Cass.* 1985-86, 1477; P. MARCHAL, "De rechter in kort geding en de strafvordering" in *Liber amicorum Marc Châtel*, Antwerpen, Kluwer, 1991, 317-326; R. VERSTRAETEN, *Handboek Strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 1999, 325, nr. 713.

¹⁵ Luik 29 januari 1991, *J.L.M.B.* 1991, 229, noot P. HENRY; Gent 22 oktober 1993, *R.W.* 1993-94, 720, noot A. VANDENPLAS; Brussel 18 november 1994, *J.L.M.B.* 1995, 828, noot O. KLEES; Rb. Gent (kort geding) 12 juli 1993, *T.G.R.* 1994, 23, noot; Rb. Gent (kort geding) 29 januari 1997, *T.G.R.* 1997, 165, noot; R. VERSTRAETEN, *o.c.*, nr. 713-714.

¹⁶ E. DIRIX en A. DE WILDE, *o.c.*, 64, nrs. 82 - 85.

¹⁷ Fiscale schulden werden in een latere versie van het wetsontwerp geschrapt uit het uitzonderingslijstje. Cf. Memorie van Toelichting *Parl. St. Kamer*, 1996-97, nr. 1073/1-1074/1, 47.

weerbartig op t.a.v. collectieve schuldenregelingen. In de minnelijke aanzuiveringsregeling heeft geen enkele administratie van directe belastingen bevoegdheid om in te stemmen met een kwijtschelding van schulden in hoofdsom. Andere maatregelen zoals een uitstel van betaling, of een exoneratie van de nalatigheidsinteressen kunnen echter wel worden toegestaan door de administraties.¹⁸

Ook de verschoonbaarheid van de gefailleerde is van toepassing op alle schulden. De faillissementswet bepaalt geen uitzonderingen op de verschoonbaarheid.¹⁹

6. Het hoeft niet te verwonderen dat de hier geschetste problematiek evenzeer aan de orde is in onze buurlanden waar gelijkaardige wetgeving werd ingevoerd. In Nederland bestaat er in de rechtsleer eensgezindheid over het feit dat alle vorderingen, ongeacht hun aard of oorsprong onder de schuldsanering vallen.²⁰ Voor fiscale schulden is er een specifieke procedure voorzien in de fiscale regelgeving om belastingsschulden kwijt te schelden.²¹ In een beschikking van de rechtbank te 's-Gravenhage beval de voorzitter de schorsing van de tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis wegens niet-betaling van de geldboete.²² In eerste instantie overwoog de voorzitter dat de strafrechtelijke geldboete mede in overweging werd genomen bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van de schuldsanering en hier geen aanleiding was om de schuldenaar niet toe te laten tot de procedure. Vervolgens maakt de voorzitter een afweging van de belangen tussen partijen. Bij de tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis zal de schuldenaar zijn werk verliezen, terwijl dit werk hem juist perspectief biedt op het opbouwen van een normaal maatschappelijk bestaan. Bovendien is er sprake van een relatief overzichtelijke schuldensituatie waarbij mag worden verwacht dat alle schuldeisers na afloop van de schuldsanering volledig zullen worden voldaan. Op grond van deze overwegingen beslist de Nederlandse rechter de verdere uitvoering van de schuldsanering te laten prevaleren.

Een strenger standpunt wordt ingenomen door onze zuiderburen. Eerst en vooral bepaalt art. 331-7 C.Consomm. dat de commissie voor overmatige

¹⁸ A. DESMONS i.s.m. M.-P. TASSET en P. HOULLEZ, "Le recouvrement de l'impôt et le surendettement" in *Les procédures de règlement collectif du passif*, CUP, 1999, (145) 154-155. In de gerechtelijke fase hamert de fiscus op het behoud van de voorrechten en hypotheeken.

¹⁹ S. BRIJS, "Over de verschoonbaarheid van de (overleden) gefailleerde", (noot onder Kh. Hasselt, 11 juni 1998), *R.W.* 1998-99, (223) 226, nr. 5; E. DIRIX, "Posities van schuldeisers en hun zekerheidsrechten", in H. BRAECKMANS, E. DIRIX en E. WYMEERSCH (Eds.), *Faillissement & Gerechtelijk akkoord: het nieuwe recht*, Antwerpen, Kluwer, 1998, p. 418, nr. 87.

²⁰ R. J. VERSCHOOF, *Schuldsaneringsregeling voor natuurlijke personen*, NIBE Bankjuridische reeks, nr. 36, 1998, 69-70; B. WESSELS, *Schuldsaneringsregeling natuurlijke personen*, Deventer, Kluwer, 1999, 68, nr. 9122.

²¹ B. WESSELS, o.c., nrs. 9012, 9406, 9462.

²² Rechtbank 's-Gravenhage 15 oktober 1999, *Jurisprudentie onderneming en recht*, 1999, p. 1469, nr. 265, noot Y. BUREMA en E. LOESBERG.

schuldenlast en de rechter schulden kunnen herleiden of uitstellen voor een termijn van vijf jaar, tenzij het gaat over fiscale, parafiscale of alimentatieschulden. Het Franse strafprocesrecht bepaalt dat het Openbaar Ministerie kan voorstellen aan de correctionele of politierechtbank om de uitvoering van een politie of correctionele straf die geen vrijheidsberoving omvat, op te schorten of op te splitsen. Hiervoor kunnen ernstige redenen worden aangevoerd van medische, familiale, professionele of sociale aard. Verder oordeelde het Franse Hof van Cassatie in een geschil terzake dat het verkrijgen van de betaling van een geldboete behoort tot de uitvoering van de straf. De rechter die een gerechtelijk aanzuiveringsplan oplegt dat ook betrekking heeft op de strafrechtelijke geldboeten of die een schorsing oplegt tijdens het plan van een verkoop na beslag uitgevoerd voor de schatkist ter betaling van een geldboete, overschrijdt bijgevolg zijn bevoegdheid. De appelrechter had deze vonnissen wel bevestigd op grond van de motivering dat de strafrechtelijke geldboeten niet tot de wettelijke uitzonderingen behoren en dat art. 708 C.Pr.Pén. betrekking heeft op de uitvoering van de straf en op andere gevallen dan die van overmatige schuldenlast.²³

7. De mogelijke interferentie tussen de wet op de collectieve schuldenregeling – de faillissementswet en het strafprocesrecht geeft geen aanleiding tot het maken van een uitzondering op het principe van art. 2 Ger.W. Door het verlenen van een “fresh start” door de civiele rechter wordt de genade procedure niet ondermijnd. Het verlenen van genade behoort tot de bevoegdheid van de uitvoerende macht. De vergelijking met de rechtspraak inzake de bevoegdheid van de kortgeding rechter betreffende de voorlopige hechtenis past niet.

De “fresh start” toegekend door de beslag- of faillissementsrechter is bijgevolg volledig, tenzij de uitzonderingen in de wet bepaald. Dit is ook in overeenstemming met de doelstelling: een nieuwe start heeft slechts met een volledige propere lei psychologisch en economisch kans op slagen. De kwijtschelding door de civiele rechter omvat bijgevolg alle schulden, behoudens uitzonderingen door de wet bepaald. Zij betreft bijgevolg ook schulden met een openbare orde karakter, zoals fiscale schulden en schulden volgend uit de (niet)-naleving van dwingende milieunormen. Gelet op de doelstellingen van de wet kan hier evenmin uitzondering worden gemaakt voor de strafrechtelijke geldboeten.

²³ Cass.fr. 17 november 1998, *D.* 1999, *Somm.*, 206-207. De appelrechter had deze vonnissen wel bevestigd op grond van de motivering dat de strafrechtelijke geldboeten niet tot de wettelijke uitzonderingen behoren en dat art. 708 C.Pr.Pén. betrekking heeft op de uitvoering van de straf en op andere situaties dan die van overmatige schuldenlast.

II. Collectieve schuldenregeling: Geen kwijtschelding van strafrechtelijke boetes

Pieter Helsen

1. De Wet van 5 juli 1998 voerde de collectieve schuldenregeling in het Gerechtelijk Wetboek in. De artikelen 1675/2 tot 1675/19 Ger. W. bieden een persoon met een overmatige schuldenlast de mogelijkheid bij de rechter een verzoek tot het verkrijgen van een collectieve schuldenregeling in te dienen. Deze artikelen houden een minnelijke en een gerechtelijke aanzuiveringsregeling in die beiden kunnen leiden tot een kwijtschelding van schulden aan de schuldenaar. In de minnelijke procedure kan dergelijke kwijtschelding enkel mits de unanieme instemming van de schuldeisers. In de gerechtelijke procedure beslist de beslagrechter over een eventuele kwijtschelding. De vraag dringt zich op of ook strafrechtelijke geldboetes in aanmerking komen voor dergelijke kwijtschelding. De relevantie van deze vraag blijkt uit de vaststelling dat de wetgever steeds meer misdrijven bestraft met steeds hogere geldboetes.¹

2. Van doorslaggevend belang in die discussie is art. 2 Ger. W. dat het toepassingsgebied van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt. Dit artikel stelt:

“De in dit wetboek gestelde regels zijn van toepassing op alle rechtsplegingen, behoudens wanneer deze geregeld worden door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen, waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de toepassing van de bepalingen van dit wetboek.”

Gelet op de aanvullende werking van art. 2 Ger. W. kan niet worden betwist dat de burgerlijke rechtspleging in principe van toepassing kan zijn in strafzaken of in materies die afhangen van een strafprocedure². Dit evenwel op voorwaarde dat de toepassing van de bepalingen uit het gerechtelijk wetboek niet in strijd is met de wetsbepalingen of de rechtsbeginselen uit het strafrecht³.

3. Reeds herhaaldelijk gaf deze voorwaarde aanleiding tot discussie. Voorwerpen van discussie waren bijvoorbeeld of de burgerlijke rechter op grond van de bepalingen van het gerechtelijk wetboek zich kon uitspreken over

¹ Zie bijvoorbeeld art. 10 van de Hormonenwet van 15 juli 1985 waarin wordt voorzien in een mogelijke geldboete van 120.000 fr. (te vermeerderen met de opdecieimen).

² Cass., 21 maart 1985, *R.W.*, 1986-87, 190; Cass., 27 juni 1986, *R.W.*, 1986-87, 1681; Cass., 2 november 1995, *R.D.P.*, 1996, 745; J. VÉLU, advies voorafgaand aan het cassatie-arrest van 21 maart 1985, *J.T.*, 1985, 702; R. DECLERCQ, “Raakvlakken gerechtelijk privaatrecht – strafprocesrecht” in *T.P.R.*, 1980, 64; P. MARCHAL, “De rechter in kortgeding en de strafvordering” in *Liber amicorum Marc Châtel*, Antwerpen, Kluwer, 1991, 317.

³ Omtrent mogelijke uitzonderingen op dit principe ingevolge supranationale rechtsregels (die in casu niet van toepassing zijn), zie P. HELSEN, “Strafrecht en Penitentiair recht” in E. Monard en D. Degreef, *Het eenzijdig verzoekschrift*, Kluwer, Antwerpen, 1998, 172.

de detentie-omstandigheden van een gedetineerde⁴, over de inzage in een strafdossier⁵, over de opheffing van een beslag in strafzaken⁶, of zelfs over de opheffing van de voorlopige hechtenis⁷. Omtrent de voorlopige hechtenis werd terecht steeds geoordeeld dat een optreden van de burgerlijke rechter in strijd zou zijn met de bepalingen van de Voorlopige Hechteniswet die de bevoegdheid om te oordelen over de voorlopige hechtenis voorbehoudt aan de onderzoeksgerechten. Omtrent de detentie-omstandigheden wordt doorgaans aangenomen dat, hoewel de detentie het gevolg is van de uitvoering van een strafrechtelijk vonnis, geen strafrechtelijke bepalingen of beginselen zich verzetten tegen het optreden van de voorzitter in kortgeding om een dringende wijziging van de detentie-omstandigheden te bekomen.

4. In casu dient bijgevolg te worden nagegaan of er strafrechtelijke bepalingen of rechtsbeginselen voorhanden zijn die zich verzetten tegen de toepassing van de collectieve schuldenregeling op een strafrechtelijke boete. De volgende (strafrechtelijke) wetsbepalingen lijken hierbij relevant te zijn: art. 40 lid 2 G.W. , art. 165 en 197 Sv. en art. 100 K.B. Tarief in strafzaken. Deze wetsbepalingen houden in dat vonnissen op strafgebied in naam van de Koning (art 40 G.W.) worden ten uitvoer gelegd door de procureur des Konings (art. 165 en 197 Sv.). De invordering van strafrechtelijke geldboeten gebeurt in naam van de procureur des Konings door de directeur van Registratie en Domeinen (art. 197 Sv. en art. 100 K.B. Tarief in strafzaken).

5. Deze strafrechtelijke wetsbepalingen stellen expliciet dat de tenuitvoerlegging van een straf behoort tot de bevoegdheid van het openbaar ministerie. Het openbaar ministerie beslist of er al dan niet wordt overgegaan tot tenuitvoerlegging en beslist over het al dan niet toestaan van faciliteiten bij de tenuitvoerlegging⁸.

Het Hof van Cassatie oordeelde dat het hier gaat om een exclusieve bevoegdheid van het openbaar ministerie. De rechter die zich uitspreekt over de tenuitvoerlegging van een straf, maakt zich, volgens het Hof, plichtig aan machtoverschrijding⁹.

6. De artikelen 165 en 197 Sv., zoals uitgelegd door het Hof van Cassatie, verzetten zich dan ook duidelijk tegen het toepassen van de wetsartikels m.b.t. de collectieve schuldenregeling op een strafrechtelijke boete. Een uitspraak

⁴ Bv. Luik, 12 september 1995, *J.L.M.B.*, 1996, 585; Rb. Brussel, 14 maart 1996, *J. Dr. Jeun.*, 1996, 290, noot J. FIERENS.

⁵ Bv. Brussel, 19 september 1996, *J.T.*, 1997, 46; Rb. Brussel, 20 december 1995, *R.D.P.*, 1996, , 352, noot H. BOSLY.

⁶ Bv. Cass., 2 november 1995, *R.D.P.*, 1996, 745; Brussel, 8 juni 1994, *R.W.*, 1994-95, 609.

⁷ Bv. Luik, 29 januari 1991, *R.D.P.*, 1991, 644, noot HDB; Gent, 22 oktober 1993, *R.W.*, 1993-94, 720, noot A. VANDEPLAS.

⁸ L. DUPONT en R. VERSTRAETEN, *Handboek Belgisch Strafrecht*, Acco, Leuven, 1990, 716.

⁹ Cass., 30 april 1906, *Pas.*, 1906, I, 205.

van de beslagrechter omtrent de mate en/of de wijze van tenuitvoerlegging van de strafrechtelijke boete in het kader van een collectieve schuldenregeling, zou immers een inbreuk vormen op de exclusieve bevoegdheid hiertoe van het openbaar ministerie.

7. Een andere relevante wetsbepaling is art. 110 G.W., dat voorziet dat de Koning het recht heeft de door de rechters uitgesproken straffen kwijt te schelden of te verminderen (het zogenaamde genaderecht). Daar waar de artikelen 165 en 197 Sv. een exclusieve bevoegdheid creëren in hoofde van het openbaar ministerie m.b.t. de tenuitvoerlegging van straffen, dient de vraag te worden gesteld of art. 110 G.W. niet eveneens een exclusief recht in hoofde van de Koning creëert om straffen kwijt te schelden¹⁰. In bevestigend geval verzetten niet enkel de artikelen 165 en 197 Sv., doch ook art. 110 G.W. zich tegen een toepassing van de artikels m.b.t. de collectieve schuldenregeling op een strafrechtelijke geldboete. De praktische gevolgen van kwijtschelding van een geldboete in het kader van een collectieve schuldenregeling, zijn immers precies dezelfde als de gevolgen van kwijtschelding door de koning. In beide gevallen blijft de straf bestaan doch kan ze niet meer gedwongen ten uitvoer worden gelegd.

8. De strafrechtelijke wetsbepalingen en beginselen lijken bijgevolg geen ruimte te laten voor de toepassing van de collectieve schuldenregeling op een strafrechtelijke geldboete. De vraag kan worden gesteld of de wetgever bij het opstellen van de wet op de collectieve schuldenregeling van dezelfde visie is uitgegaan.

In de wetsartikelen zelf omtrent de collectieve schuldenregeling wordt geen uitsluitel gegeven omtrent de vraag of deze artikelen kunnen worden toegepast op een strafrechtelijke geldboete. De vereiste in art. 1675/2 Ger. W. dat de schuldenaar “niet kennelijk zijn onvermogen heeft bewerkt”, is zeker niet van die aard dat elke persoon die wetens en willens een misdrijf heeft gepleegd geacht wordt te weten dat zijn delictuele handeling aanleiding kan geven tot het bewerken van zijn onvermogen en dienvolgens niet in aanmerking zou komen voor collectieve schuldenregeling. Deze redenering gaat vooreerst niet op voor onopzettelijke misdrijven. Bovendien wordt niet enkel in de parlementaire voorbereiding expliciet gesteld dat ook schulden die voortkomen uit delictuele aansprakelijkheid aanleiding kunnen geven tot een collectieve schuldenregeling¹¹, maar ook in de wet zelf wordt dit impliciet doch zeker aangegeven¹².

¹⁰ Omtrent de aard van deze bevoegdheid, zie L. DUPONT en R. VERSTRAETEN, *o.c.*, 1450.

¹¹ Memorie van toelichting, *Parl. St. Kamer* 1996-97, nr. 1073/1-1074/1, 17-18.

¹² In art. 1675/13 §3 Ger. W. wordt gesteld dat de schulden die een schadevergoeding inhouden, toegestaan voor het herstel van een lichamelijke schade veroorzaakt door een misdrijf, niet door de rechter kunnen worden kwijtgescholden. A contrario geldt dat schulden ter vergoeding van materiële schade ingevolge een misdrijf wel kunnen worden kwijtgescholden.

Ook het feit dat strafrechtelijke geldboeten niet worden vermeld in art. 1675/13 Ger. W. waarin de burgerrechtelijke schulden die niet kunnen worden kwijtgescholden worden opgesomd, biedt geen uitsluitel. Indien men er, op grond van art. 2 Ger. W., van uitgaat dat de ganse procedure collectieve schuldenregeling niet van toepassing is op strafrechtelijke geldboeten, is het evident dat deze niet worden opgenomen in het lijstje met uitzonderingen van (burgerrechtelijke) schulden die niet kunnen worden kwijt gescholden.

9. De parlementaire voorbereiding laat evenwel vermoeden dat ook de wetgever ervan uitging dat een strafrechtelijke geldboete niet in aanmerking kwam voor kwijtschelding. Opmerkelijk is vooreerst dat de wetgever in de parlementaire voorbereiding uitdrukkelijk stelt dat ook burgerrechtelijke schulden ingevolge een delictuele aansprakelijkheid in aanmerking komen voor collectieve schuldenregeling¹³. Voor strafrechtelijke geldboetes wordt dit niet vermeld. De belangrijkste aanwijzing betreft evenwel de bespreking van de vraag of een advies van een onafhankelijke instantie bij een procedure collectieve schuldenregeling niet aangewezen is. Als voorbeeld van dergelijke onafhankelijke instantie wijst men het openbaar ministerie aan. Het is evident dat, wanneer men ervan zou uitgaan dat strafrechtelijke boetes ook kunnen worden kwijtgescholden, het openbaar ministerie, dat exclusief bevoegd is voor de strafuitvoering, bezwaarlijk als een onafhankelijke instantie kan bestempeld worden¹⁴.

10. Bij wijze van besluit kan dan ook worden gesteld dat de uitvoering van een strafrechtelijke geldboete en de mogelijke kwijtschelding ervan geregeld worden door strafrechtelijke wetsbepalingen waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de collectieve schuldenregeling uit het Gerechtelijk Wetboek. Op grond van art. 2 Ger. W. kan een strafrechtelijke geldboete dan ook niet het voorwerp uitmaken van een procedure collectieve schuldenregeling. Met betrekking tot de minnelijke schuldenregeling heeft dit geen verregaande gevolgen. Alle faciliteiten en toegevingen die in het kader van de minnelijke schuldenregeling, met instemming van de schuldenaar, kunnen bekomen worden, kunnen immers ook, buiten deze procedure om, met het openbaar ministerie worden overeengekomen. Voor zover evenwel met het openbaar ministerie geen akkoord kan worden gesloten, is de beslagrechter, noch enige andere rechtbank bevoegd zich uit te spreken over de uitvoering of kwijtschelding van de strafrechtelijke geldboete.

¹³ Memorie van toelichting, *Parl. St. Kamer* 1996-97, nr. 1073/1-1074/1, 17-18.

¹⁴ Er werd uiteindelijk afgezien van een verplicht advies van het openbaar ministerie omdat dit "slechts de taken van het openbaar ministerie zou verzwaren in een aangelegenheid die van nature niet de zijne is", Memorie van toelichting, *Parl. St. Kamer* 1996-97, nr. 1073/1-1074/1, 45.